

ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ (ΚΑΙ ΠΑΛΙ) ΟΙ ΑΜΕΤΡΟΕΠΕΙΣ ΑΠΕΙΛΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΓΙΑ ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Του **Ευάγγελου Γριβάκου**, Αντιστρατήγου ε.α-Νομικού

Ως φυσικό επακόλουθο θεωρήθηκε η έντονη αντίδραση της Τουρκίας στην άρνηση της Ελλάδος (ουσιαστικά στην αμετάκλητη Απόφαση του Αρείου Πάγου) να εκδώσει τους οκτώ Τούρκους στρατιωτικούς οι οποίοι την 16^η Ιουλίου 2016 κατέφυγαν στην Ελλάδα και ζήτησαν πολιτικό άσυλο.

Με αφορμή την υπόθεση αυτή και αντικειμενικό σκοπό τον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει, η Τουρκία έχει ήδη αρχίσει να καλλιεργεί ένα νέο τεχνητό κλίμα έντασης με την Ελλάδα στο Αιγαίο. Μετά την «επετειακή επίσκεψη» της 29^{ης} Ιαν.2017 των Τούρκων Επιτελαρχών στα Ίμια και λίγες ώρες μετά τις δηλώσεις του Τούρκου πρωθυπουργού Μπιναλί Γκιλντιρίμ ότι «στο Αιγαίο υπάρχουν 130 βραχονησίδες που δεν έχουν ακόμη διευκρινισθεί σε ποιον ανήκουν», στις αρχές Φεβρουαρίου 2017 και κατά τον χρόνο που η πολεμική τους αεροπορία παραβίαζε κατάφορα τον εθνικό εναέριο χώρο της Ελλάδος, εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών ισχυρίσθηκε ότι «όπως διαπιστώθηκε από ελληνικά ΜΜΕ, η Ελλάδα, στα πλαίσια στρατιωτικής άσκησης, έστειλε αλεξιπτωτιστές σε ένα αποστρατιωτικοποιημένο νησί, την Κω, παραβιάζοντας το Διεθνές Δίκαιο και τη Συνθήκη των Παρισίων 1947» και απείλησε πως « η Χώρα του θα κάνει τα απαραίτητα βήματα στο Αιγαίο, πάντα στα πλαίσια της πολιτικής και του Διεθνούς Δικαίου».

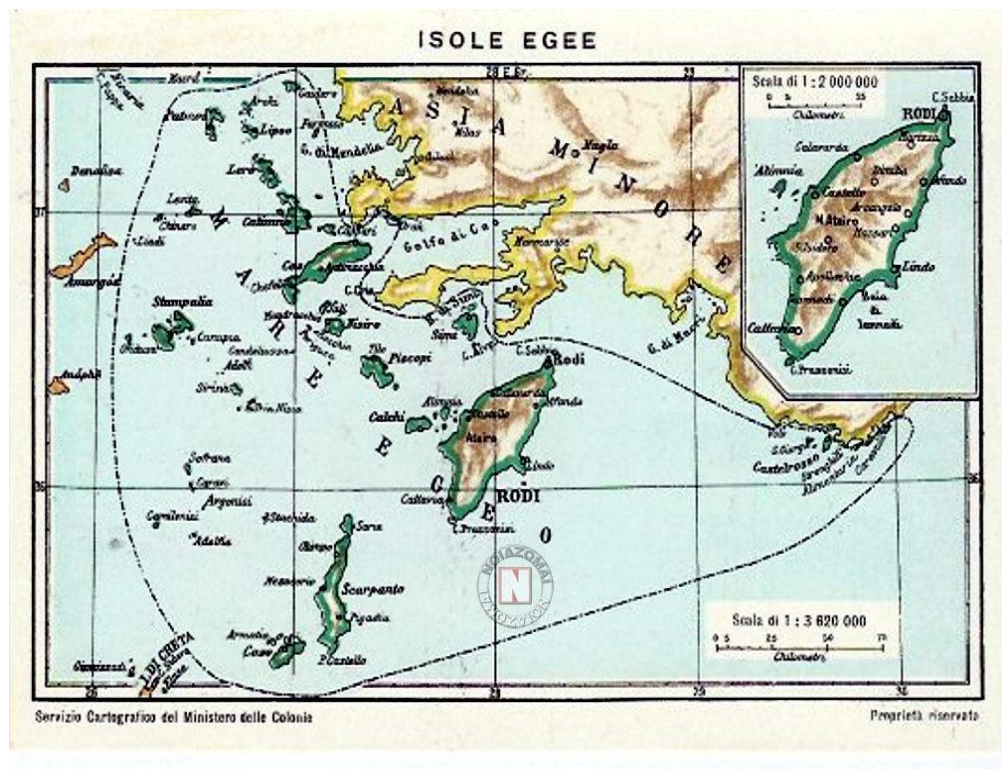
Και ενώ το ελληνικό ΓΕΣ βεβαίωνε ότι η «Άσκηση» ήταν μια προγραμματισμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα ρουτίνας χωρίς την συμμετοχή άλλων δυνάμεων (και μάλιστα αλεξιπτω-

τιστών) εκτός νήσου, το ΥΠΕΞ της Ελλάδος αντέκρουε τους τουρκικούς ισχυρισμούς τονίζοντας ότι « η Τουρκία είναι η **μοναδική Χώρα** που απαιτεί την αποστρατικοποίηση νήσων του Αιγαίου η οποία διέπεται από διεθνείς Συνθήκες. Το καθεστώς των νήσων **Λήμνου και Σαμοθράκης** διέπεται από την Σύμβαση της **Λωζάννης του 1923** για τα Στενά, όπως αυτή αντικαταστάθηκε από την Σύμβαση του **Montreux 1936**, των νήσων **Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου και Ικαρίας**, από την Συνθήκη Ειρήνης της **Λωζάννης 1923** και των νήσων του Ανατ. Αιγαίου (**Δωδεκάνησα**), από την Συνθήκη Ειρήνης των **Παρισίων 1947**».

Ειδικότερα τα Δωδεκάνησα (που για την ακρίβεια είναι... 14, όπως θα απαριθμηθούν κατωτέρω) διαμορφώνουν ένα σύμπλεγμα νησιών στο νοτιο-ανατολικό Αιγαίο το οποίο, λόγω της εξαιρετικής γεωγραφικής του θέσεως, υπέστη στο παρελθόν πολλούς κατακτητές, όπως Πέρσες, Σαρακηνούς, Βενετούς, Γενουάτες, Σταυροφόρους, Τούρκους. Από το 1309 τα νησιά περιήλθαν στην εξουσία των Ιωαννιτών Ιπποτών και από το 1522, των Οθωμανών. Το 1821 επαναστάτησαν μαζί με την υπόλοιπη Ελλάδα, αλλά το 1830 επεστράφησαν, συν την νήσο Σάμο, στην οθωμανική αυτοκρατορία. Με τον ιταλο-τουρκικό πόλεμο 1911-12 κατελήφθησαν από τους Ιταλούς, αλλά οι ελπίδες των κατοίκων τους να ενωθούν με την Ελλάδα αποδείχθηκαν φρούδες. Με την Συνθήκη των Σεβρών, τον Αύγουστο 1920, περιήλθαν, πλην Ρόδου, στην Ελλάδα, όμως η Συνθήκη αυτή ουδέποτε εφαρμόστηκε στην πράξη και η επελθούσα μικρασιατική καταστροφή έδωσε την ευκαιρία στους Ιταλούς να τα «εξιταλίσουν» έτι περισσότερο.

Η οριστική παραχώρησή τους στην Ιταλία έγινε με την **Συνθήκης της Λωζάννης (1923)**, κυρίως βάσει του **άρθρου 15** το οποίο ορίζει ότι «...η Τουρκία παραιτείται υπέρ της Ιταλίας

παντός δικαιώματος και τίτλου επί των νήσων (αναφέρονται ονομαστικά και οι 14 νήσοι), κατεχομένων ήδη υπό της Ιταλίας και των εξ αυτών εξαρτωμένων νησίδων, ...».

Επίσημος χάρτης της Δωδεκανήσου υπό μορφή καρτ ποστάλ που κυκλοφόρησε το ιταλικό Υπουργείο Αποικιών, το 1929. Τα νησιά παραδόθηκαν αυτούσια στην Ελλάδα με την Συνθήκη Παρισίων 1947.

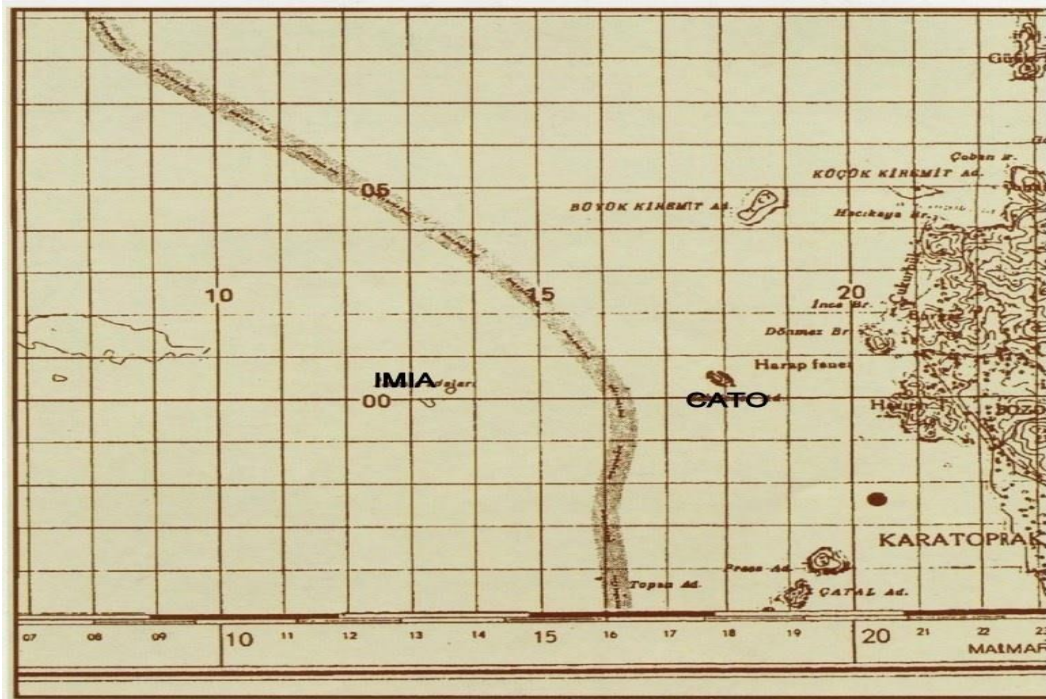
Συναφές και το άρθρο 12 της Συνθήκης στο οποίο αναφέρεται: «...εκτός αντιθέτου διατάξεως της παρούσης Συνθήκης, αι νήσοι αι κείμεναι εις μικροτέραν απόστασιν των τριών μιλίων της ασιατικής γης (με εξαίρεση την Ίμβρο, Τένεδο και Λαγούσες) παραμένουσι υπό την τουρκική κυριαρχία...». Η διάταξη αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για την απόδειξη της ελληνικότητας των **Ιμίων** τα οποία απέχουν από την κοντινότερη τουρκική ακτή **3,65 μίλια** (ακριβείς μετρήσεις επί επίσημως αναγνωρισμένων χαρτών).

Στις **4 Ιαν.1932** υπεγράφη μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας η τεθείσα σε ισχύ από 10 Μαΐου 1933 «**Συμφωνία για την οριο-**

θέτηση των χωρικών υδάτων μεταξύ του Καστελόριζου και της ακτής της Ανατολίας» με την οποία διευθετήθηκε το θέμα της κυριαρχίας επί όλων των νησίδων και βράχων που βρίσκονταν και από τις δύο πλευρές της θαλάσσιας διαχωριστικής γραμμής και οριοθετήθηκαν τα περιβάλλοντα χωρικά ύδατα.

Μετά από αυτή την εξέλιξη, στις **28 Δεκ.1932**, Ιταλοί και Τούρκοι εμπειρογνώμονες συναντήθηκαν πάλι στην Άγκυρα και υπέγραψαν **διμερές Πρωτόκολλο** στο οποίο αναφέρονταν τα στίγματα της οριοθέτησης του υπολοίπου τμήματος των θαλασσιών συνόρων μεταξύ Δωδεκανήσου και μικρασιατικών ακτών και προσδιορίζονταν ονομαστικά σε ποιον ανήκουν οι περισσότερες νησίδες και βράχοι της περιοχής, οι οποίες **«ουδεμίας αμφισβητήσεως αποτελούν αντικείμενον»**. Η διαγράμμιση των θαλασσιών συνόρων έγινε με την χρησιμοποίηση υδρογραφικών χαρτών του βρετανικού Ναυαρχείου και επ'αυτής ορίστηκαν **37** σημεία (στίγματα) χαράξεως εκ των οποίων το υπ' αριθ. **30** όρισε το θαλάσσιο σύνορο ως διερχόμενο στο μέσο της απόστασης μεταξύ του συμπλέγματος των βραχονησίδων **Ίμια** (Καρντάκ) που ανήκαν στην Ιταλία και της νήσου Cato που ανήκε στην Τουρκία (falling midway between the Kardak islets and the island of Cato).

Η Τουρκία κατά την κρίση των Ιμίων 1996 κήρυξε **άκυρο** το **Πρωτόκολλο της 28^{ης} Δεκ.1932** με την δικαιολογία ότι, εφόσον δεν είχε συζητηθεί στην τουρκική Εθνοσυνέλευση και δεν είχε επικυρωθεί, δεν ήταν τίποτε περισσότερο από «ένα απλό **Πρακτικό Συνεδρίασης** υπογραφέν υπό κατωτέρου επιπέδου αξιωματούχων των δυο Χωρών, ανίκανο να δεσμεύσει νομικά την Τουρκία».

Επίσημος τουρκικός στρατιωτικός χάρτης του 1969. Τα Ίμια φαίνονται εντός ελληνικών χωρικών υδάτων. Η θαλάσσια μεθοριακή γραμμή διέρχεται μεταξύ αυτών και της νήσου Cato.

Διττή είναι η αντίκρουση της διακήρυξης αυτής. **Πρώτον**, διότι η τουρκική διπλωματία στις **20 Δεκ.1935** αναγνώρισε επίσημα το κείμενό του και απεδέχθη ότι τούτο αποτελούσε **αναπόσπαστο μέρος** της Συμφωνίας της 4^{ης} Δεκεμβρίου 1932 (η οποία, σημειωτέον, **κυρώθηκε** κανονικά από την τουρκική Εθνοσυνέλευση) και, κατά συνέπεια, **δεν απαιτείτο καμία Πράξη κύρωσής του από την τουρκική Εθνοσυνέλευση**. Και **δεύτερον**, διότι στις **6 Φεβρ.1996**, το Υπουργείο Εξωτερικών της Ιταλίας με **Δήλωσή** του προς τη Διεθνή Κοινότητα απεδέχθη ότι «**το Πρωτόκολλο της 28ης Δεκ. 1932 μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας είναι έγκυρο και παραμένει σε ισχύ**». Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με ψήφισμά του της **15^{ης} Φεβρ.1996** θεώρησε τις τουρκικές ενέργειες στα Ίμια τον Δεκ.1995-Ιαν1996 ως «**παραβίαση εκ μέρους της Τουρκίας των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδος**» και επεσήμανε ότι «**οι νησίδες ανήκουν στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Δωδε-**

κανήσου, με βάση την Συνθήκες της Λωζάννης 1923 και των Παρισίων 1947». Κατόπιν τούτων διαφαίνεται ότι η Τουρκία στερείται του δικαιώματος επίκλησης τη ακυρότητας του Πρωτοκόλλου και της δυνατότητας να αλλάξει, δι' αυτού, το status quo στο Αιγαίο.

Κατά τον Β΄ΠΠ και μετά την συνθηκολόγηση των Ιταλών το 1943, τα Δωδεκάνησα κατελήφθησαν από τον γερμανικό στρατό και μετά την παράδοση της Γερμανίας, τον Μάιο 1945, από τον αγγλικό.

Μετά την λήξη του πολέμου, στη **Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων της 10^{ης} Φεβρουαρίου 1947** μεταξύ των 21 κρατών που πολέμησαν κατά του Άξονα και των συμμάχων του, (συμπεριλαμβανομένης και της Ιταλίας, αλλά όχι της Τουρκίας), μαζί με τα υπόλοιπα θέματα που ρυθμίστηκαν ήταν και το **καθεστώς των Δωδεκανήσων**. Με βάση το **άρθρο 14** της Συνθήκης – η οποία επικυρώθηκε από την Ελλάδα με το ΝΔ 423/1947, ΦΕΚ 226/22-10-1947- η **Ιταλία, βάσει των ιταλο-τουρκικών Συμφωνιών 1932**, υποχρεώθηκε να εκχωρήσει στην Ελλάδα ως **διάδοχο κράτος**, την **πλήρη κυριαρχία** επί των νήσων : **Αστυπάλαια, Ρόδος, Χάλκη, Κάρπαθος, Κάσος, Τήλος, Νίσυρος, Κάλυμνος, Λέρος, Πάτμος, Λειψοί, Σύμη, Κως, Καστελόριζο** (σύνολο 14), καθώς και **παρακειμένων προς αυτές νησίδων**». Επί πλέον, τα συμβαλλόμενα μέρη ομόφωνα κατέληξαν στην απόφαση **αποστρατικοποίησης ολόκληρης της Δωδεκανήσου (Παράρτημα III της Συνθήκης)**. Επιτράπηκε μόνο η ύπαρξη και λειτουργία ορισμένων Μονάδων Εθνοφυλακής κατά τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις της Συμφωνίας περί Αμοιβαίας Μειώσεως των Εξοπλισμών (Treaty on Conventional Forces in Europe-CFE). Ο λόγος αφοπλισμού της Δωδεκανήσου ήταν ότι η Ελλάδα την εποχή εκείνη (1947) βρίσκονταν

σε μια τέτοια ρευστή πολιτική κατάσταση, ώστε να είναι αβέβαιο σε ποιον από τους δύο μεγάλους Συνασπισμούς (Δυτικό ή Ανατολικό) τελικά θα εντάσσονταν. Και, ασφαλώς, ουδείς από τους Συνασπισμούς αυτούς θα ήθελε να έχει τα Δωδεκάνησα «οπλισμένα» εις βάρος του στην ευαίσθητη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου. Έκτοτε, όμως, η διεθνής κατάσταση και οι συσχετισμοί των δυνάμεων έχουν αλλάξει ριζικά. Η Ελλάδα τάχθηκε οριστικά στον δυτικό Συνασπισμό, ο ανατολικός Συνασπισμός διαλύθηκε στο τέλος της δεκαετίας του '80 και, το σημαντικότερο, τα (τότε) συμβαλλόμενα κράτη στη Συνθήκη των Παρισίων 1947 σταμάτησαν να ενδιαφέρονται για την εφαρμογή αυτής, τουλάχιστον κατά το μέρος που αφορά την αποστρατικοποίηση και τον αφοπλισμό των Δωδεκανήσων διότι, απλούστατα, δεν έχουν κανένα συμφέρον προς τούτο. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή της Συνθήκης ως προς το θέμα αυτό έχει ατονίσει και, κανονικά, θα πρέπει να θεωρηθεί ως μη ισχύουσα, με βάση τους σχετικούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου.

Οι κατά της Ελλάδος κατηγορίες της Άγκυρας για δήθεν παραβίαση των όρων της Συνθήκης περί αποστρατικοποίησης και αφοπλισμού της Δωδεκανήσου, είναι αβάσιμες και ανυπόστατες διότι:

– Σύμφωνα με το άρθρο **34** της διεθνούς **Συνθήκης της Βιέννης «περί του Δικαίου των Συνθηκών»**, **«μια Συνθήκη δεν παράγει δικαιώματα και υποχρεώσεις για τρίτες χώρες»** παρά μόνο για τα συμβαλλόμενα μέρη. Η Τουρκία, όμως, όπως ελέχθη, δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στην Συνθήκη των Παρισίων 1947 η οποία αποτελεί γι'αυτήν « *res inter alios acta*», δηλ. ζήτημα το οποίο αφορά κάποιον άλλον (τρίτον, αλλά όχι την Τουρκία).

– Στην ανωτέρω άρνηση νομιμοποίησης, ως *argumentum ex contrario* της Άγκυρας προβάλλεται ότι στα Δωδεκάνησα έχει δημιουργηθεί «**αντικειμενικό καθεστώς**», ερειδόμενο επί του ισχυρισμού διακινδύνευσης των δυτικών παραλίων της Μ.Ασίας. Με άλλα λόγια οι Τούρκοι υποστηρίζουν, αν είναι δυνατόν (ειρωνικά), ότι ολόκληρη η Στρατιά τους στα δυτικά παράλια κινδυνεύει από τις (περιορισμένες) ελληνικές δυνάμεις που θα μπορούσαν να ενεργήσουν στα Δωδεκάνησα (!!). Από τη δική τους πλευρά, όμως, αποσιωπούν τις επανειλημμένες αναθεωρητικές τάσεις τους ως προς το εδαφικό και νομικό καθεστώς των ελληνικών νησιών που ορίζεται από τις διεθνείς συνθήκες και νομιμοποιεί την Ελλάδα να προβεί στις αναγκαίες προπαρασκευές που θα της επιτρέψουν, αν παραστεί ανάγκη, να ασκήσει το υπό του άρθρου 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών νόμιμο δικαίωμα άμυνας για την προστασία των νησιών της.

Κλείνοντας το θέμα της αποστρατικοποίησης και του αφοπλισμού της Δωδεκανήσου θα πρέπει να τονισθεί ότι το ΝΑΤΟ, κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου αλλά και στη σύγχρονη εποχή την χαρακτηριζόμενη από ριζικές παγκόσμιες μεταβολές, ασάφεια των συγκρουσιακών μετώπων, ασυμμετρία των εμπολέμων δυνάμεων, επιδράσεις του πολυεθνισμού κλπ, δεν ασχολήθηκε ιδιαίτερα με αυτό, διότι ανέκαθεν θεωρούσε τον χώρο ως αναπόσπαστο κομμάτι της Ανατολικής Μεσογείου επί της οποίας εξασκούσε ευρύτερο στρατηγικό έλεγχο μέσω των δύο κρατών-μελών του, την Ελλάδα και την Τουρκία. Έτσι η διαφορά παραμένει διμερής και, εξαιτίας της Τουρκίας, στενά συνυφασμένη με τις υπόλοιπες ελληνο-τουρκικές διαφορές στο Αιγαίο. Για την αποτροπή της αδιάλλακτης και παραπειστικής πολιτικής της Τουρκίας, αυτό που χρειάζεται η

Ελλάδα - αλλά, δυστυχώς, δεν το έχει κατορθώσει στον απαιτούμενο βαθμό μέχρι σήμερα - είναι μια σθεναρή, μακρόπνοη και τεκμηριωμένη εξωτερική πολιτική και διπλωματία, απαλλαγμένη από εσωτερικές επιδράσεις, κυβερνητικές μεταβολές και κομματικές διαμάχες, σε συνδυασμό πάντοτε με Ένοπλες Δυνάμεις υψηλής αποτρεπτικής ισχύος και υψηλό φρόνημα.

Την 31^η Μαρτίου 1947, έλαβε χώρα η τελετή παραδόσεως της Δωδεκανήσου από τους Άγγλους στην Ελλάδα και ως στρατιωτικός Διοικητής Δωδεκανήσου τοποθετήθηκε ο Αντιναύαρχος Περικλής Ιωαννίδης. Με τον ν.518/1948, ΦΕΚ Α'/7-9-1948 τα νησιά προσαρτήθηκαν στην Ελλάδα από **28ης Οκτ. 1947** και έκτοτε - επί τέλους - αποτελούν ελληνικό έδαφος. Ο επίσημος εορτασμός για την συνένωση έγινε την 7^η Μαρτίου 1948 με την έναρξη της περιοδείας του βασιλέως Παύλου. Από τον Μάιο 1948 διοικούνταν από τον «Γενικό Διοικητή Δωδεκανήσου» μέχρι το 1955, χρονολογία σύστασης του Νομού Δωδεκανήσου.